

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xvi. De excommunicatione nulla, & quibus casibus id contingat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

tur ex Apostolo 1. Corinth. 5. dicente, *Iudicavi huiusmodi hominem tradere Sathanae in interitum carnis*, id est, tradere in potestatem demonis, ut vexetur in corpore, *ut spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi.*

Tertio etiam inuatur excommunicatus ipsa sui destitutione; facile enim solet homo cum videt se destitutum omnino humano solatio & auxilio, & quod est excommunicationis proprium, omni consortio, quod etiam videat se quodammodo destitutum a Deo, redire ad cor, & vere ad Deum conuerti, & illa humiliter & suppliciter se submittere, ut patet de Iona, qui ut ibi ca. 2. videns se in ventre piscis, sic orat, *Proieci te in profundum in corde maris, & flumen circumdedit me, omnes gurgines tui, & fluctus tui super me transierunt. Es ego, dixi, abiectus sum a conspectu oculorum tuorum, ueruntamen riuos uideo templum sanctum tuum. Circumdederunt me, aquae usque ad animam, abyssus uallauit me, & pellagus operuit caput meum. Ad extrema montium descendi, terra uelles conuulserunt me in aeternum: & subleuabis de corruptione uiam meam, Domine Deus meus. Quum angustaretur in me anima mea, Domini recordatus sum: ut ueniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum. Qui custodiant uanitates frustra, misericordiam suam derelinquant. Ego autem in uoce laudis immolabo tibi: quocumque uoxi reddam pro salute Domino. Hec ille. Quae oratio proprie excommunicatis conuenit, ut intuenti facile constare poterit.*

8 Alius etiam finis, est utilitas aliorum, & hoc dupliciter.

Primo, quia hac ratione deterrentur alij a peccandi consuetudine, dum alios sic castigari animaduertunt, arg. Clem. 1. de offic. Ordin. & cap. in refragabili, tit. eod. & cap. ad liberandum, de Iudaeis, cap. 2. de calumnia. ca. Quapropter 2. quaest. 7. & eleganter notarunt S. Thom. 1. 2. quaest. 87. artic. 7. ad primum, & Couar. in cap. alma mater, in princip. num. 9. de sentent. excommunicat. lib. 6. Secundo, quia tollitur alijs occasio peccandi, quam ex illorum consuetudine, & commercio habebant. Vnum enim pecus morbidum, totum gregem inficit, atque ideo pecus morbo infectum refecandum est, ne reliquas oves contactu suo inficiat, ut habetur in cap. corripiantur, 24. quaest. 3. & in ca. Refecanda, ead. causa, & quaestione, ubi dicitur, *Refecanda sunt putrida carnes, & scabiosa oves a caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, & inereant, & cap. Ecce autem, 24. quaestione, 3. habentur haec uerba ex Prospero lib. 2. de uita contemplatiua, cap. 7. de sumptis Qui diu portati, & salubriter obiurgati, corrigi noluerint, tanquam putres corporis partes debent ferro excommunicationis abscondi, ne sicut caro morbis emortua, si abscessu non fuerit, salutem relique carnis putredinis sua contagione corrumpit: ita isti, qui emendari despiciunt, & in suo morbo persistunt, si moribus deprauati in sanctorum societate permanserint, eos exemplo sua perditionis inficiant.*

Hinc haereticos aperte errare constat, dum Ecclesiam crudelitatis accusant, eo quod homines malos per excommunicationem multis bonis spiritualibus priuet; quia ut dictum est, Ecclesiae propositum & intentio non est, obesse excommunicatis, sed potius priuatione aliquorum bonorum, eos alijs multis bonis ditare; sicut nec medicus ille crudelis appellandus est, aut chirurgus austerus censendus erit, qui membrum putridum, vel omnino abscondit, ne totum corpus putrescat, vel plagam dilatat, ut uulnus perfectius curetur: sic etiam refecantur palmites aridi, ut bene sit uiti: & latro iuste suspenditur, ne Reipublicae noceat: & damnato ad mediam subtrahitur beneficium cibi necessarii; & infirmo medicus cibaria delicata prohibet, ut salutem melius consequatur. Immo uero in hac re, Ecclesia non solum Deo non est contraria (prout haeretici non minus impiè, quam imperitè affirmant) sed ipsius iudicij plane imitatur; Deus enim ut optime tradit S. Tho. in addit. 3. partis quaestione 21. artic. 2. peccatores duobus praecipue modis punire solet: uno modo, ut ad bonum eos trahat. Alio modo hominem sibi relinquendo, ut auxilijs subtrahat, quibus a malo praepediebatur, suam infirmitatem cognoscat, & humilis ad Deum redeat, a quo superbus discesserat; in quibus utrisque, Ecclesia in excommunicatio-

nis sententia iudicium diuinum imitatur; in quantum enim cum a communione fidelium separatur, ut erubescat, imitatur diuinum iudicium, quo per flagella castigatur; in quantum autem a suffragijs, & alijs spiritualibus separatur, imitatur diuinum iudicium, quo hominem sibi relinquunt, ut per humilitatem seipsum cognoscens ad Deum redeat. Quod si aliquando ex praua dispositione excommunicati, excommunicatio fiat illi omnino perniciosa, & letifera, prodest tamen toti communitati, dum alij eius exemplo timere incipiunt, & alieno periculo respiciant, & a criminibus committendis timore poenae abstinant, & illi etiam ipsi plurimum prodesse potest, si a contumacia & inobedientia discedere uelit, ut pluribus tradunt S. Thom. 1. 2. quaestione 79. artic. 3. & addit. ad 3. par. quaestione 21. artic. 2. Alexan. de Ales. 4. part. suae Summae, quaestione 22. memb. 1. art. 1. Bon. 4. distinct. 18. in ult. par. dist. q. 1. Rich. 4. dist. 18. art. 3. quaest. 1. Gab. 4. d. 18. q. 2. art. 1. Notab. 3. Sotus 4. d. 22. quaest. 1. art. 1. ver. Quod autem possit. Couar. in alma mater 1. p. in princip. num. 9. Henriquez lib. 13. de excom. ca. 1. §. 3. & c. 17. §. 4. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. c. 11. & 12. & 25. & de fine, & intentione Ecclesiae in excommunicatione ferenda haec tenet.

De excommunicatione nulla, & quibus casibus id contingat. Cap. XVI.

S Y M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio, quibus in casibus nulla sit, explicare difficile est.
- 2 Excommunicatio in non baptizatum lata, nulla est, & quare.
- 3 Infans, furiosus, aut mente captus excommunicari non potest, & quare huius rei ratio sit.
- 4 Excommunicatio in Eunuchum carentem genitibus lata eo quod mulierem pregnantem reddiderit, quare sit nulla.
- 5 Excommunicatio a furioso lata nulla est, & quare.
- 6 Vsu rationis carens, excommunicare non potest.
- 7 Excommunicatio nulla est, ubi qui excommunicat, fingit tantum se excommunicare.
- 8 Excommunicatio ad instantiam alterius lata, ultra intentionem requirentis non ligat.
- 9 Excommunicatio ex vi, & metu in virum constantem cadente lata nulla est.
- 10 Excommunicatio a non Iudice lata, nullius roboris aut firmitatis est.
- 11 Excommunicatio a non Iudice lata an valeat, si accedat excommunicati consensus.
- 12 Excommunicatio a Iudice, vsu Iurisdictionis priuato lata nulla censetur.
- 13 Excommunicatio a Iudice intruso lata non valet.
- 14 Excommunicatio nulla est, ubi is, in quem fertur, ipsum pro suo Iudice recusat.
- 15 Excommunicatio a delegato contra intentionem delegantis lata, non valet.
- 16 Excommunicatio a delegato impetrata ab excommunicato in casu non permissa, est nulla.
- 17 Excommunicatio contra exemptum, aut habentem priuilegium in contrarium lata, non valet.
- 18 Excommunicatio post legitimam appellationem lata nulla est.
- 19 Appellatio non solum expressa, sed etiam tacita sententiam excommunicationis postea latam, annullat.
- 20 Appellationis de substantia non est, dicere, [Appello.]
- 21 Appellare censetur, qui se protectioni alterius submittit, aut iter arripit ad Papam, vel ipsius excommunicantis, superiorem.

- 22 Appellatio legitima quam dicenda sit.
- 23 Appellatio legitima in iudicio, vel extra iudicium facta sententiam annullat.
- 24 Appellatio interposita post sententiam latam sub conditione, ante conditionis existentiam, excommunicationem latam nullam efficit.
- 25 Appellatio ante conditionis euentum facta, & post, qualiter inter se differant.
- 26 Appellari non potest a sententia lata a iure, seu per viam statuti, & quare.
- 27 Appellatio friuola sententiam non annullat.
- 28 Appellantibus duobus ad diuersos Iudices, appellatio interposita ad maiorem Iudicem elidit appellationem interpositam ad minorem Iudicem, dummodo de ea excipitur coram minore, vel alias nota sit Iudici, et hoc indubie, si Iudex maior sit ipse Papa.
- 29 Appellatio eodem modo facta ad alium superiorem citra Papam, sententiam Iudicis minoris an, et quando eneruet.
- 30 Dubium cum sit, an appellatio excommunicationem praecesserit, vel secuta sit, quid agendum.
- 31 Error intolerabilis in sententia expressus, sententiam facit nullam & irritam.
- 32 Error intolerabilis, quisnam censendus sit.
- 33 Causa notorie iniusta, vel impossibilis in sententia excommunicationis expressa, sententiam annullat.
- 34 Error non expressus in sententia, si tamen aliunde constet de iniustitia, an sententiam excommunicationis annullat.
- 35 Excommunicatio, ex causa friuola, & impertinente lata, non valet.
- 36 Inferior a Papa excommunicans participantes cum excommunicato a se, non praemissa monitione, peccat, & sententia est nulla.
- 37 Excommunicatio contra aliquem lata ob rem quam adimplere non potest, non valet.
- 38 Excommunicatio ab Episcopo lata contra subditos suos, statum Ecclesiae suae superiori exponentes, non valet.
- 39 Excommunicatio lata contra eos, qui visitantur, eo quod nolunt procurare pro visitatione ultra id quod iure statutum est, nulla censenda est.
- 40 Excommunicatio lata ab eo, qui interdictum hominis violauit, an valeat.
- 41 Excommunicatio lata contra non volentem reuelare peccatum in confessione notum, est nulla.
- 42 Excommunicationis sententia quoties nulla est, non est timenda.
- 43 Excommunicatus nulliter, celebrando non fit irregularis.
- 44 Excommunicatus nulliter, nec in secreto, nec in publico sententiae deferre tenetur, cessante scandalo.
- 1 Materiam hanc licet omnes ferè auctores tractauerint, nullus, tamen est, qui perfectam huius rei doctrinam tradidisse, aut omnes casus, in quibus sententia haec nulla est, explicasse videretur; ut proinde non minus utile, quam laboriosum sit, si non omnes, at saltem praecipuos casus, in quibus excommunicatio nulla dicitur, enumerare.
- 2 Primus igitur casus est, Quando patiens non est capax huius sententiae, nimirum, si feratur in non baptizatum, scilicet in Iudaeum, Turcam, aut alium infidelem, qui nunquam per Baptismum Ecclesiam sit ingressus. Sic Panorm. in ca. ab excommunicato, num. 9. de rescript. & in c. relatum, & ibi Felin. de sent. excommun. Gemin. in c. Romana, §. in vniuersitatem, num. 10. & Anchar. num. 7. Philip. Franc. in vers. in Gloss. de sent. excommun. lib. 6. Marian. Socin. sen.

in c. Mulieres num. 26. & 27. de sent. excommun. & in ca. relatum, num. 4. tit. eod. Calder. repet. in c. ab excommunicato num. 14. de rescript. Syluest. verbo, excommun. i. nu. 7. Couar. in cap. alma mater, 1. par. in princip. num. 1. de sent. excommun. lib. 6. Nauar. in Man. cap. 27. nume. 3. & tract. de Iubileo, Notab. §. 1. num. 48. & in cap. ita quotundam, Notab. §. num. 4. & 7. de Iudaeis, & colligitur ex cap. Omnis Christianus 11. quaest. 3. & 24. quaest. 1. cap. audiui mus, §. fin. autem, vers. sicut autem. Cum enim isti Baptismi susceptione fidelem Christi non sint professi, sicut spiritualium Ecclesiae participes non sint, ita nec vsu spiritualium Ecclesiae per excommunicationem priuari possunt. Vnde Apostolus 1. Corinth. 5. ait, *Quid mihi de his qui foris sunt indicaret?* & refertur in cap. Multi, 2. quaest. 1. & ca. gaudemus, de diuortijs, & Concil. Trident. sess. 14. cap. 2. Dixi si nunquam fuerit baptizatus, quia si baptizatus sit, licet a fide totaliter apostatauerit excommunicari potest. Quibus addo, quod licet Iudaeus, & alij infideles excommunicari nequeant directè ob rationem allatam, indirectè tamè excommunicari possunt, priuando eos communione & conuersatione fidelium, arg. cap. et si Iudaeos, in fine, & c. postulasti, & c. cum sit, & c. ad liberandum de Iudaeis, & ca. post miserabilem, & c. Quanto, & ibi glos. & Panorm. de vsur. & glos. in c. Quanto, in verbo, quodammodo, de priuileg. & in c. Multi, in verbo, iudicare, 2. quaest. 1. D. Anton. in ca. fin. de cler. excommun. ministr. & Marian. Socin. in c. Mulieres, num. 27. de sent. excommun. Vgol. de cens. Eccle. Tab. 1. c. 17. §. 5. nu. 4.

3 Secundus est, Quando fertur in infantem, aut furiosum, & mente captum, & merito: Quia cum excommunicatio ferri non possit nisi contra eos qui peccare possunt, argu. 45. dist. cap. sed illud, 1. quaest. 3. cap. Nemo, 2. & cap. Nullus Sacerdotum, & 24. qu. 3. etiam Sacerdotes, & isti non possunt peccate mortaliter, vt c. 1. & 2. de delict. pueror. sententia contra eos lata, nulla & irrita est. Sic Innoc. in c. Romana, §. in vniuersitatem, de sent. excommun. lib. 6. Panorm. in cap. ab excommunicato, num. 9. de rescript. & in capit. Per tuas, numer. 11. de sent. excommun. Anchar. in cap. solet, num. 3. vers. Sexto not. de sentent. excommunic. lib. 6. Calderin. repet. in cap. ab excommunicato, num. 14. de rescript. Marian. Socin. in cap. Mulieres, nume. 41. 42. & 43. de sentent. excommunicat. Qua etiam de causa sententia excommunicationis nulla erit, si feratur in infantem, vel Eunuchum carentem genitalibus, eo quod mulierem pregnantem reddiderit, maxime si hoc notorium sit, & manifestum, certum est enim, Eunuchum hoc efficere non posse, & in hoc casu sententiam esse nullam, docent Ioan. Andr. in cap. Romana, §. in vniuersitatem, de sentent. excommunicat. lib. 6. & ibi Philip. Franc. vers. in Gloss. in verb. irriti, & Gemin. numer. 4. vers. sed pone, & Steph. Costar. in d. §. in vniuersitatem, num. 8. & 9. Anchar. in cap. solet, num. 3. de sentent. excommun. Zabari. in cap. per tuas numer. 11. de sentent. excommun. & ibi Felin. numer. 5. Marian. Socin. senior. in capital. perpendimus, numer. 194. de sentent. excommun. Vgol. de censur. Eccle. Tabul. 1. capit. 13. §. 18. numer. 22. Qui duo casus ad causam materialem pertinet.

5 Tertius casus est, Quando fertur a carente iudicio; vnde excommunicatio a furioso lata, nulla erit. arg. l. cum Praetor, §. non autem, & l. iudex, & l. cum furiosus, ff. de iudic. Panorm. in cap. sciscitatus, nume. 11. & ibi Innoc. vers. Secus autem dicerem, & Imola, eod. num. 18. & 21. Felin. nu. 4. de rescript. Cuius ratio est: quia talis iudicio, & voluntate caret, quae duo necessaria sunt ad sententiam excommunicationis validè ferendam. Quod procedit. Primò etiam si tempore, quo sententiam tulit, furiosus esse ignoretur, vt praedicti authores affirmant. Secundò, etiam si eam ritè & legitime tulerit, & hoc ob defectum iudicij, vsus rationis, voluntatis, vnde, furiosus dormienti similis esse dicitur, l. furiosus, ff. de reg. iur. & l. 2. §. furiosus, ff. de iure codicill. & cap. Maiores, §. item quaeritur, vers. dormientes, & glos. in verbo, perdurare, de baptismo & eius effectu. Secus autem si eam ante furorem tulit, vel postquam furere desijt, tunc enim firma erit; nihil enim furor interueniens rectè gestum tollit, arg. l. qui testat. fac. poss. ad iur. et test. 1.

5 Idem quod de furioso diximus, de alijs vsu rationis carentibus sentiendum est, vt sunt stulti, vino obruti, somno oppreffi, (si dummodo actum, quem gerunt, non intelligant) infantes, & alij similes, qui iudicio, & voluntate carent, vbi enim eadem est ratio, & idem ius statui debet, arg. cum dilecta, de confir. vtil. vel inutil.

7 Pari ratione excommunicatio nulla erit, vbi qui excommunicat, fingit tantum se excommunicare, animum tamen eam ferendi non habet, eo quod talis voluntate caret, quæ ad censuram ferendam necessaria est argum. eorum quæ tradit Panorm. in cap. P. & G. num. 10. de offic. deleg. Nauar. in Man. cap. 27. num. 11. Angelica, verbo, excommunicatio. 3. §. 16. Henriquez lib. 13. de excommuni. cap. 20. §. 1. Quia excommunicatio sumit vires ab intentione excommunicatoris, secundum Panorm. in cap. ex part. 1. num. 6. de offic. ordin. & facit quod notat glos. in cap. 2. de testib. cogen. & in cap. P. & G. de offic. deleg. & in cap. 1. de iudic. & ideo quando Iudex generaliter excommunicat non reuelantes, vel qui fecerunt aliquid, si intendit alios

8 quos eximere, non ligantur excommunicatione. Similiter, quando fit ad instantiam alterius solum, non ligat vltra intentionem requirentis; quia officium Iudicis requisitum, non debet excedere intentionem requirentis, ca. Bone memorie, 1. de postul. prelat. Vnde, si pars, ad cuius instantiam Iudex fert excommunicationem, intendat saltem alios quos eximere, vt vxorem, filios, aut seruos, tales sententiam excommunicationis non incurrit. Nau. in Man. cap. 17. num. 4. & cap. 27. num. 11. argum. l. inuito, ff. de regul. iur. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 20. §. 1. post Angel. verb. excommunicat. 3. §. 16. quicquid Cordub. in addit. cas. conscientiar. cas. 176. & Frat. Ludouic. 2. part. instru. capit. 12. in fine, de hac re dubitent. Eodem modo excommunicatio nulla erit, quam Iudex fert ex vi & metu in virum constantem cadente, argum. cap. vnic. & ibi Philip. Frane. de ijs, quæ vi, metusve causa fiunt, lib. 6. vbi habetur, quod absolutio excommunicationis per vim extorta, non tenet, ergo nec obligatio, par enim ius ligandi, ac soluendi est, cap. verbum, de penit. dist. 1. excommunicatio igitur siue maior, siue minor, vi, metusve facta, nulla est, quicquid Glos. in d. ca. vnic. in verb. vacuumus, de ijs, quæ vi, metusve causa fiunt, lib. 6. & ibi Gemin. & Panorm. in c. 2. num. 17. eod. tit. in antiq. contradicant. Adde tamen, quod metus iste, ac vis talis esse debet, vt cadat in virum constantem; ac propterea qui ex metu mortis, aut corporis cruciatus, aut vniuersorum bonorum eorumve partis amissionis excommunicat, nihil facere censetur, arg. cap. 1. & 2. & cap. ad audientiam, & ca. cum dilectus, de ijs, quæ vi, metusve causa fiunt, ob defectum siquidem voluntatis inferente.

30 Quartus casus est, Quando is, qui excommunicat, non est Iudex, nec Iurisdictionem habet, cap. ad nostram, & ibi glos. in verbo, Iudice, & ibi Panorm. num. 2. de Consuetud. vbi dicitur: *Sententiam a non Iudice latam, nullam firmitatem habere*, id quod dupliciter intelligi potest, vt ait Ioan. Bachon. 4. dist. 18. quest. 3. artic. 3. vel quia, nullo modo sit suus Iudex: vel si sit, non tamen super articulo cuius occasione lata est sententia excommunicationis, argum. cum olim Abbas, & ibi glos. in verbo ligatum, de offic. deleg. quem casum ponunt omnes ferè auctores, vt Duran. 4. dist. 18. quest. 4. numer. 6. Richard. 4. dist. 18. ar. 3. quest. 5. Ioan. Bachon. vbi supra Gabr. 4. dist. 18. quest. 2. artic. 2. Concl. §. vers. si vero sententia, Sotus, 4. dist. 22. quest. 1. artic. 3. vers. Neque verò secunda. Martin. Ledesin. 2. 4. qu. 23. artic. 4. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 16. §. 1. glos. in cap. presentis, in verbo, ad cautelam, de sentent. excommuni. lib. 6. Ioan. Calderin. repet. in cap. ab excommunicato, num. 14. de rescript. Marian. Socin. sen. in ca. super eo, num. 28. vers. Mouetur, quia de sentent. excommuni. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 73. §. 1. Angel. verbo, excommuni. 3. §. 1. Pifan. verbo, excommuni. 1. vers. In quibus casibus Tabien. verb. excommunicat. 2. §. 10. vers. Quando sententia est lata. Nauar. in Man. cap. 27. num. 4. casu 1. per capit. Nullus, de paroch. Couar. in cap. alma mater, 1. parte. §. 7. numer. 5. de sentent. excommuni. lib. 6. & est communis Qua de causa Panorm. in d. cap. ad nostram, numer. 2. de

Consuetud. recte docet, quod licet ex consuetudine acquiri possit Iurisdictionis, vt in cap. cum contingat, de foro com. pet. & in cap. conquestus, 9. quest. 3. non tamen valet Consuetudo, vt sententia a non suo Iudice lata teneatur, est enim irrationabile, vt valeat sententia a non habente Iurisdictionem lata; quod etiam docet Marian. Socin. in d. cap. super eo, numero 19. vers. Nam talis consuetudo, de sentent. excommuni. Quidam in hoc casu faciunt exceptionem, quam facit glos. in capit. ad Nostram, in verbo iudice, de consuetud. & sequitur Angelica, in verbo, excommuni. 3. §. 1. nisi ex certa scientia quis consensisset in eum tanquam in iudicem proprium. Quam exceptionem recte in eo iudicio refellit Tabiena, vbi supra, quia, vel per consensum, est effectus proprius Iudex, & sic non esset sententia a non suo Iudice; vel non est effectus, & sic non reperitur sententia, quæ a non suo iudice lata, valet.

12 Pari ratione excommunicatio nulla erit, quando Iudex vsu Iurisdictionis priuatur, ex eo scilicet, quod qui eam fert, vel excommunicatus denunciatus, notoriusve clericus percussor sit, aut suspensus est à Iurisdictione, vt de suspensio probatur in c. fin. de excess. prelat. & ibi DD. notant, & de excommunicato, in c. audiuimus, 24. qu. 1. & in ca. ad probandum, de sent. & re iudic. glos. in c. presentis, in verbo, ad cautelam, de sent. excommuni. lib. 6. S. Tho. in addit. 3. par. quest. 22. art. 3. Angelica, verbo, excommuni. 3. §. 2. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 73. §. 1. Pifan. in verbo, excommuni. 1. vers. in quibus casibus, Tabien. verb. excommuni. 2. §. 10. vers. quando sententia est lata, Nau. in Man. cap. 27. nu. 4. cas. 1. Henriquez lib. 13. de excommuni. §. 1. Couar. in c. alma mater, 1. par. §. 7. num. 9. vers. Quid autem, de sent. excommuni. lib. 6. & pluribus tradit Panorm. in c. ab excommunicato, nu. 7. de rescript. & idem testatur Ioan. Bachon. 4. d. 18. q. 3. artic. 3. & constat ex Conc. Constantiens. & habetur in Extrau. *Ad euitanda*, Martini V. Dixi, quando excommunicatus est denunciatus, quia si feratur ab excommunicato occulto, valida censetur sententia, vt colligitur ex d. Extrau. *Ad euitanda*, & latius tradunt Innoc. in cap. si uerè, num. 3. & Felin. num. 7. de sent. excommuni. Panorm. in c. ab excommunicato, num. 8. de rescript. & in cap. veritatis, num. 43. de dolo, & contumac. & in ca. ad probandum, nu. 15. & Felin. num. 7. de sentent. & re iud. Fed. de Sen. conf. 137. num. 4. Lopus, Alleg. 89. num. 12. Francisc. a Victor. in Summa Sacram. in tract. de excommuni. num. 15. Sotus 4. dist. 22. quest. 2. art. 1. vers. Dubium autem est. Couar. in c. Alma mater, 1. par. §. 1. num. 4. de sentent. excommuni. lib. 6.

13 Si etiam sententia nulla erit, quæ fertur quidem a suo Iudice, sed intruso, arg. cap. alienationes, 12. quest. 2. glos. in cap. presentis, in verbo, ad cautelam, de sentent. excommuni. lib. 6. & Angelica, in verbo, excommuni. 3. §. 2. Pifaniella, in verbo, excommunicat. 1. vers. in quibus casibus, & citat cap. precarie, 12. qu. 2. & Summam confess. 3. tit. 33. quest. 73. & cap. Raymundum, Et idem docent S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 73. §. 1. & Ioan. Bachon. 4. d. 18. q. 3. artic. 3. Dicitur autem intrusus, ex S. Ant. qui non fuit electus à maiori parte eligentium.

14 Si etiam excommunicatio nulla erit, vbi is, in quem Iudex excommunicationem fert, ipsum recusauit, argum. c. Quoties, & ibi glos. in verbo, appellent, 2. qu. 6. Lopus, Allegat. 1. num. 2. Host. & Ioan. Andr. in cap. legitima, de appell. lib. 6. Henric. Boich. in capit. per totas, & Marian. Socin. in cap. Sacro, num. 189. de sentent. excommuni. eo, quod sententia a non suo Iudice lata, non ligat. Vgöl. de Eccl. cen. sur. Tabul. 1. capit. 2. §. 23. numero 10. & capitulo 13. §. 18. numero 15.

15 Præterea, eadem de causa excommunicatio nulla est, quando delegatus excommunicat contra intentionem delegantis, cap. fin. de præb. & ibi glos. in verbo ad talia, Iurisdictionis enim delegati ab intentione & auctoritate delegantis dependet, & eadem vtriusque debet esse intentio, argum. cap. cum causam, de præbend. & cap. expofita, de arbitris, & forma mandati diligenter seruari debet, cum dilecta, de rescript. cum olim, de offic. deleg. & l. si procurator, C. de procur. & in hoc casu sententiam esse nullam docent glos. in d. capit. fin. de præbend. & in capitulo

praſenti, in verbo, ad cautelam, de ſent. excommuni. lib. 6. Ioann. Bachon. 4. d. 18. quaest. 3. artic. 3. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 73. in fine, Angelica, in verbo, excommuni. §. 8. Piſanel. in verbo, excommuni. 1. verſ. in quibus caſibus in fine. Vgol. de cenſur. Eccleſ. Tabula 1. capitulo 13. §. 18. numero 18.

16 *Deinde ex eodem capite nulla erit excommunicatio, quae fertur à delegato impetrato ab excommunicato in casu non permissio, si quidem impetratio non valet, nec Iudex in tali re Iurisdictionem habet, ut colligitur ex cap. 1. de Rescript. lib. 6. vbi habetur, quod excommunicatus solum impetrare potest Rescriptum super articulo, excommunicationis, vel appellacionis, & non alias, ut ait Gregorius Papa IX. quem etiam casum ponunt glos. in cap. praesenti, in verbo, ad cautelam, de sentent. excommuni. lib. 6. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 73. in fine, Angelica, in verbo, excommuni. §. 6. Tabien. verbo, excommuni. 2. §. 10. verſ. Quando fertur. Vgol. de Eccleſ. cenſ. Tab. 1. cap. 13. §. 18. num. 17. Quae casum Tabien. in verbo, excommuni. 2. vbi supra, & in verb. Vicarius §. 7. post Panorm. in c. licet. num. 8. de offi. deleg. limitat. verumque esse docet, quando delegatus sit ab excommunicato, & recepit delegationem postquam delegatus fuit excommunicatus, aut re integra fuit excommunicatus nominatim, aut notorie, tunc enim delegati iurisdictione omnino impeditur, ut testatur Bar. in l. more, ff. iurisd. omn. iudic. quandoquidem delegati iurisdictione a delegatis iurisdictione dependet, ut habetur in l. 1. §. qui mandata, ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. Secus autem, si delegatus sit ab excommunicato, & recepit delegationem, antequam delegatus excommunicatus esset, & delegatus re non integra iurisdictionem exercere cepisset, argu. l. Et quia, ff. de iurisd. omn. iudic. & capitul. relatum, de offic. deleg.*

17 *Pari modo excommunicatio nulla erit ex defectu Iurisdictionis, quando iudex excommunicat exemptum, aut habentem privilegium in contrarium, ita Panorm. in cap. cum dilectus, num. 3. de relig. domib. glos. in cap. praesenti, in verb. ad cautelam, de sent. excommuni. lib. 6. & facit, c. cum capella, & cap. quanto, de privileg. & cap. 1. & ca. auctoritate, eod. tit. lib. 6. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 72. in fine Ioann. Bachon. 4. d. 18. quaest. 2. artic. 2. Angelica, verb. excommuni. 2. §. 4. Tabien. verbo, excommuni. 2. §. 10. ver. quando sententia est lata, Casu 18. & 19. Nau. in Man. cap. 27. nu. 4. Casu 2. qui pro hac re citat cap. 1. §. ex parte, de concess. praebend. lib. 6. Henriquez, lib. 12. cap. 16. §. 1. Casu 2. Vgol. de Eccleſ. cenſur. cap. 12. §. 18. num. 18. Quamvis enim sit Iudex, qui excommunicat, non tamen istius privilegii, cum in hunc nullam iurisdictionem exercere possit: immo vero nec ita exemptus, aliquid modo submittere se valet iurisdictioni Ordinarij sine licentia Papae, vel illius cui subest, argu. cap. significasti, de foro compe. & colligitur ex re iuncta glos. in cap. penult. de offic. Ordin. vnde, privilegiatus, ut non potest excommunicari ab Ordinario, si ab eodem Ordinario citetur, ita si ex eo, quia non comparat, excommunicatur, talis excommunicatio est nulla. ex Io. Andr. in d. cap. 1. §. ex parte, de concess. praebend. lib. 6. & Marian. Socin. sen. in cap. Mulieres, nu. 24. verſ. Et ex praedictis infertur, de sent. excommuni. Immo vero, si quis de nullo exemptus sit, & Ordinarius hoc ipsum ignorans, illum excommunicet sententia nulla est, ex d. ca. 1. §. ex parte, de concess. praebend. lib. 6. & ibi notant DD. & Marian. Socin. vbi supra, num. 22. Et ratio est: quia privilegium imprimitives suos data certitudine privilegij, ipsi privilegiato, licet ille in cuius praedictum confertur hoc ignoret, ut not. in d. cap. 1. in verbo adiciebatur, & facit. l. Qui absentis, ff. de acquiren. possess. & sic ignorantia praelati non facit quo minus privilegium tueatur privilegatum, ex Innoc. in cap. cum dilectus, de relig. dom. & Marian. Soc. vbi supra, num. 22. verſ. Quia privilegium.*

18 *Quintus casus est, Quando quis excommunicatur post legitimam appellacionem, cap. cum contingat, & ibi Panorm. 2. de offi. c. deleg. & cap. per tuas, & ibi glo. in verbo, in quibus casibus, & ibi Panorm. num. 3. de sent. excommuni. & in cap. solet, & ibi glos. in verbo errorem, & cap. venerabilibus, §. sed si ex causa, de sentent. excommuni. libro 6. &*

glos. in cap. praesenti, in verbo ad cautelam, de sentent. excommuni. lib. 6. Geminian. in cap. si à Iudice, num. 3. & Philipp. Franc. & communiter DD. de appell. lib. 6. vbi Bonifacius VIII. id satis significat. Hunc casum ponunt Durand. 4. d. 18. quaest. 4. numero 6. Richar. 4. d. 18. art. 3. quaest. 3. Ioann. Bachon. 4. d. 18. quaest. 3. art. 3. Gabr. 4. dist. 18. quaest. 2. artic. 2. Conclus. 8. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 73. Angelica, verbo, excommuni. 3. §. 9. Piſanel. verbo, excommuni. verſ. in quibus casibus, Tabien. verbo, excommuni. 2. §. 10. Casu 16. Marian. Socin. in cap. Sacro, num. 5. 1. de sent. excommuni. Nau. in Man. cap. 27. num. 4. Casu 3. vbi etiam citat textu bonum pro hac re cap. ad praesentiam, & ibi glos. in verbo, contra appellacionem, de appella. & in c. 27. num. 273. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 7. num. 5. & §. 10. num. 4. Henriquez lib. 13. de excommuni. cap. 16. §. 2. Vgol. Tab. 1. de cenſ. Eccleſ. c. 13. §. 18. num. 8. cuius rei rationem reddit Bonifacius VIII. in cap. si à iudice, de appellat. libro 6. Quia per appellacionem suspensa est Iudicis iurisdictione, Sententia vero excommunicationis ut valeat, in ferente iurisdictionem non impeditam requirit. Sententia igitur excommunicationis post legitimam appellacionem lata est nulla.

19 *Quod procedit: Primo non solum per expressam appellacionem, sed etiam si intendens appellare se supposuit protectioni superioris ante latam excommunicationem; quo casu perinde est, ac si antea appellasset, ex quo de meo constat, ut habetur in cap. ad audientiam, de appell. & hoc tenent Host. Zabarel. & Ioann. Andr. in cap. 1. de appell. lib. 6. quos refert, & sequitur Marian. Socin. in cap. Sacro, num. 52. verſ. si intendens appellare, de sentent. excommuni. & Summa Astensis, li. 7. tit. 8. Casu 11. Palud. 4. dist. 18. quaest. 1. artic. 4. Conclus. 2. Tabien. verbo, excommuni. 2. §. 10. Casu 16. Idem, si iter arripit ad Papam fuerit, cap. cum olim, de delo, & contumac. & cap. dilecti filij, 2. & ibi glos. in verbo, facto prouocare, & Panorm. nu. 5. de appellat. Palud. 4. d. 18. quaest. 1. art. 4. Conclus. 2. Tabien. vbi supra, quibus in locis habetur, quod arripit itineris ad superiorem habet locum, & vim appellacionis, cum plus sit aliquid explicare facto, quam verbo, ut pluribus docet glos. in dicto cap. dilecti filij, 2. vbi supra, non enim ad substantiam appellacionis necesse est exprimere verbum, Appello, sed satis est dicere, vel facere aliquid equipollens huic verbo, Appello. Addit tamen & recte Panorm. in d. cap. ad audientiam, num. 3. & in ca. dilecti filij, 2. num. 5. de appell. quod tam in submissione protectionis, quam in arripitione itineris seruanda sunt ea, quae sunt necessaria in appellacione: & ita sicut appellans extra iudicium, vel in iudicio ante sententiam tenetur exprimere causam iurisdictionis, et ut debitus, de appell. & petere Apostolos cap. 1. de appell. lib. 6. ita & iste qui uult arripere iter, aut se protectioni Sedis Apostolicae submittere, haec omnia seruare debet: ut patet, dicit superiori: Domine Episcopo, vos exualis me in tali articulo, & in tali nolo litigare amplius coram vobis, sed uolo ire ad Papam, & peto Apostolos. Tunc etiam licet non exprimat verbum, Appello, itinerando ad Papam, habetur pro appellante: quia non refert quid ex equipollentibus fiat, ut in cap. licet ex quadam, de testib. l. si de commissa, §. si cui, ff. de legat. 3. alias autem non habebitur pro appellante. Et idem docet Innoc. in d. cap. ut dilectus, de appellat. dicens, quod non solum venientes personaliter sunt sub protectione Papae, sed etiam nuncios venientes pro alijs, haec immunitate gaudent, ut post iter arripit excommunicari non possint, ut etiam docent Panorm. in d. ca. dilecti filij, 2. nu. 5. de appell.*

21 *An vero idem sit in eo, qui submisit se protectioni alterius, aut iter arripuit ad alium superiorem, citra Papam, puta, ad Archiepiscopum? Respondeo, quicquid glos. in ca. dilecti filij, 2. in verbo, facto prouocare, de appell. hoc neget verius tamen sentit Panorm. in ca. ad audientiam, num. 4. & in d. ca. dilecti filij, 2. de appell. & eandem rationem esse in alio Iudice, ad quem sit appellatio, quae in Papa, & citat Hostiens. & glos. in cap. 1. de appellat. lib. 6. quod indubitatum esse putat, si a deat superior, qui poterat adiri per viam querelae, & hoc, si iter arripuit a Iudice procedente iudicialiter, siue extra iudicium; tunc enim iurisdictione*

22 *Dicitur* autem excommunicationem esse nullam; latam post legitimam appellacionem; & vt notat Palud. 4. d. 18. q. 1. art. 4. Concl. 2. tunc est legitima, quando erat talis casus, quae probata reputaretur sufficiens, & quando non fit in causa fidei in qua non est locus appellacioni, neque est legitima, quando monachus appellat ne secundum Regulam corrigatur, c. Ad nostram, de appellat.

23 *Secundo* procedit hic casus quintus, quod scilicet sententia post appellacionem legitimam lata nulla sit, siue appellatum sit in iudicio, siue extra iudicium; ex cap. dilecti filij, 2. & ibi Panor. num. 2. de appellat. & cap. penult. de relig. dom. nu. 2. & idem Panor. in cap. considerauimus, num. 7. de elect. Praepos. in cap. cum parati, nu. 1. de appellat. Et siue appellatum sit a sententia definitiva, aut interlocutoria de alia re lata, arg. c. licet, & tradit ibi Anchar. nu. 2. de sentent. excomm. lib. 6. Immo, etiam si dubitetur, an appellatio valeat, nec ne, dummodo ex legitima causa interposita sit, aut ex ea, post si vera esset, pro legitima & sufficienti haberetur, quamuis deinceps non probetur, arg. c. vt debjmus, de appell. & tradunt Decius in cap. pastoralis, §. verum, nu. 6. de appellat. Palud. 4. dist. 18. quaest. 1. art. 4. Concl. 2. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. ca. 3. §. 18. num. 9. Et etiam si deinceps, qui appellauit, appellacionem non profequatur, eamue repudiet, cap. licet, & ibi glos. de sent. excom. lib. 6. & Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 10. nu. 6. de sent. excom. lib. 6. & Vgol. vbi supra; Quis ratio est; quia cum appellacione iurisdictionis usus impeditus sit, vt habetur in cap. si a iudice, & ibi Gemin. nu. 3. & Philip. Franc. ne appell. lib. 6. ideo sententia excommunicationis tanquam a non Iudice lata, statim nulla est, nec valida efficitur ex eo, quod appellatio postea fuerit deserta, vel appellacionis renunciatum sit; Quod enim ab initio non valet, temporis tractu non conualescit; l. Quod ab initio ff. de Reg. iur. & in Reg. Non firmatur, de Reg. iur. lib. 6. & expresse id docent glos. in ca. licet, in verbo, legitimam de sent. excom. & in cap. sepè, & ibi glos. in verbo, rata manet sententia, & Panor. num. 14. & D. Antonabj, de appellat.

24 *Et idem* est, si appellatio fuit interposita post sententiam latam sub conditione, ante conditionis existetiam, vt quia excoicabat nisi infra talem diem solueret, aut hoc, vel illud faceret, quamuis deinceps a denuciat conditio, excommunicationis nulla erit, vt habetur in cap. praeterea, 1. & ibi glos. in verb. impedire, & Panor. nu. 7. & 8. de appellat. Palud. 4. d. 18. q. 1. art. 4. Concl. 2. Nauar. in cap. cum contingat, 14. causa nullit. nu. 7. de referip. & Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 10. nu. 6. de sentent. excom. lib. 6. Marian. Socin. in cap. Sacro, num. 62. de sentent. excom. Vgol. in d. §. 18. nu. 10. vbi hanc quaestionem latius probat: donec enim dies, vel conditio veniat, excommunicatio lata non censetur, vnde ante conditionis euentum appellans, ante sententiam latam appellare censetur, & proinde excommunicatio haec nulla omnino erit: Id quod locum etiam habet, etiam si post decem dies appelletur, vt communis opinio tenet, Decius in d. cap. praeterea, 2. nu. 5. & Praepos. nu. 4. de appell. Marian. Socin. in cap. Sacro, nu. 128. de sent. excom. Nauar. in cap. cum contingat, vbi supra, Couar. vbi supra, §. 10. nu. 4. vers. sed & ab eodem §. caueant, de sentent. excomm. lib. 6. dummodo hi decem dies currant ante conditionis euentum; & appellatio enim interposita medio tempore, hoc est, inter prolationem sententiae, & euentum conditionis, excommunicationem nullam reddit. Secus autem, si appellaret etiam post conditionis euentum infra decem dies, tunc enim excommunicatio lata valeret, licet appellatio adiecta virtutem deuolutiuam recurrenti ad superiorem daret. Vnde constat differentia inter appellacionem factam ante conditionis euentum, & post; in excommunicatione sub conditione, aut ad certum diem lata; quia si quis appellat ante euentum conditionis appellatio interposita medio tempore impedit sententiam excommunicationis, sed si appellatur post euentum conditionis, licet appelletur infra decem dies, cum sententiam iam sit purificata, & traxerit secum executionem, appellatio talis non habet effectum suspensiuum, sed simpliciter deuolutiuum, ex Mariano Socino, in c. Sacro, nu. 125. & 126. sicut

etiam sententia excommunicationis pure & simpliciter lata, trahit secum executionem, nec suspenditur per sequentem appellacionem, vt in c. pastoralis, §. verum, de appell. vnde appellatio hoc casu operatur solum effectum deuolutiuum, vt latius tradit Marian. Socin. in d. cap. Sacro, nu. 68. de sent. excom.

26 *Quae* in hoc casu de appellacione ante sententiam diximus, intelligenda sunt solum in excommunicatione lata ab homine; appellari enim non potest a sententia lata a iure, seu per viam Statuti, ex Anchar. in cap. Quicunque, nu. 3. de sent. excom. lib. 6. arg. l. si qua poena, ff. de verb. signifi. sententia enim iuris semper praesumitur iusta, arg. cap. erit autem Lex, dist. 4. ideoque non suspenditur effectus eius a appellacione, cum appellacionis remedium institutum sit ad praesidium innocentiae, & non ad defensionem iniquitatis, c. cum speciali, §. porro, de appellat.

27 *Sed* neque excommunicatio ab homine lata post appellacionem nulla redditur, vbi manifestè constat appellacione esse futilem, & non legitimam, friuola enim & frustratoria appellatio, non debet defendere appellantem, c. solitudinem, & ibi Panor. & idem Panor. in c. pastoralis, §. verum quia, nu. 14. de appell. in antiq. & habetur in cap. cum appellacionibus, & in c. Non solum, de appellat. l. 6. & facit Clem. 1. de dolo & contum. & tradunt Marian. Socin. sen. in c. Nulli, nu. 40. de sent. excom. & Anchar. in c. solet, de sentent. excom. lib. 6. & Hugol. de censur. Eccles. Tabul. 1. cap. 13. §. 18. num. 13. & fauet Palud. 4. d. 18. quaest. 1. art. 4. Concl. 2. & est communis DD.

28 *Causa* tamen ponitur a Summa Astensin in 2. part. lib. 7. tit. 8. art. 1. vbi excommunicatio lata post appellacionem legitime factam tenet. Puta si duo ad inuicem litigent coram suo iudice, & vnus appellet ad Iudicem immediatè; & alter ad Papam; & ille qui appellauit ad Iudicem profequatur appellacionem, & citari faciat alterum coram dicto Iudice, tacito quod alter appellauit ad Papam; ille qui ad Papam appellauit legitime citatus non venerit, vel responsionem non miserit, confidens de sua appellacione ad Papam interposita, si quia non venerit, excommunicatur a Iudice, tenebit excommunicatio pro contumacia in eum.

ADDITIONES.

Adde, & quia pro hoc asserto confirmando nihil allegatur hic ab Auctore, tu dicas illud haberi expresse in cap. vt inquisitionis negotium; circa medium, de haeret. in 6. vbi appellacionis remedium haereticis interdicti legitimus. Verum cum vnicuique licita sit defensio, ideo Archid. Ioa. And. & Dom. ibidem notant, praedictum appellacionis interdictum intelligendum esse de appellacione a sententia definitiva, quando, nempe, agitur de decisione totius causae; secusa autem in eo, quod totam causam non dirimit, puta in sententia interlocutoria; & ideo si quis antequam delectetur haereticus, in processu causae grauaretur, posset ab huiusmodi grauamine, si esset contumax, appellacionis remedium obtinere; & ita post praedictos antiquiores tenent Dec. in cap. pastoralis numero 26. de appellat. & Director. Inquisit. par. 2. fol. 214. in eodem cap. vt inquisitionis; num. 7. & Eyme. in 3. par. quaest. 117. fol. 674.

Adde; & idem omnino dicas, etiam si denunciatur excommunicatus post elapsam terminum sibi ad profequendam appellacionem assignatum, prout faciendum esse mandatur in cap. licet excommunicationis sententia. de sent. excomm. in 6. quia nec tunc erit irregularis, si celebret; & ad praefatam textus decisionem, quae multum vrgere videtur contra praedictam assertionem, vide quae in hoc casu nouissime tradit Ant. Nald. in Quaestio. pract. verb. Appellare, num. 5. per totum; vbi praefata oppositio respondet, & Auctoris ampliationem iuxta communem rectè tuetur, atque defendit post alios ibi per eum relatos.

32. Potest autem dici error intolerabilis quodlibet peccatum mortale, ut si Episcopus dicat excommunico te nisi pro tali heretico celebraueris, et quæ. 3. c. si quis Episcopus. Vel quia credidit in Deum; vel quia peccentiam agis; vel quia non furaris, vel quia non es inobediens prælati, vel simile, quod est notorium peccatum esse, et quæ. 3. c. si is qui preest, & duo. cap. loq. vel si præcipiat aliquid impossibile, vel turpe, talis enim sententia non tenet, nec aliquam obligationem inducit de facto, vel de iure, arg. cap. ult. de pact. & ca. ult. de condit. apposit. & quoties aliquid sub vi præcepti continetur in sententia, quod committitur, vel in suo genere est peccatum, veluti si excommunicat, quia elemosinam pauperi tribuebat, vel quia faciebat aliquid quod in se bonum est puta, quia ieiunauit, aut orauit, aut quia non operabatur id, quod suo actu illicitum est & præcipi putat, quia non adulteratur, aut interficit aliquem, aut aliud simile malum non perpetratur, sententia nulla est, & venerabilibus, §. penult. de sent. exco. lib. 6. Item intolerabilis error est si expresse contra ius scriptum pronunciat, ut si dicat, excommunicationem valere pronunciat, quamuis sit lata post legitimam appellationem, aut si episcopus excommunicat subditum suum, quia non soluerat decem in quibus fuerat die feriatu sententialem condemnatus, 2. q. 6. c. Et qui appellat. §. diffinitiva, vers. item si sententia, & c. fin. de Ferijs quem casum ponit Astenfis ubi supra, similiter ex Palud. ubi supra, si excommunicat audientes sermones Prædicatorum, & Minorum in domibus suis, quia de iure certum est, hoc esse licitum, per Decretalem Benedicti XI. Inter cunctas, quæ non est reuocata in Concilio Vienne. Si autem diceret, audientes sermones eorum in parochijs, quia illud potest eis non licere, puta, nisi placeat Prælati, seu Curato, valeret sententia. Quando autem, & quibus in casibus sententia contra leges lata nulla sit, latius traduntur in c. in verbis contra leges, & ibi Panor. & Felin. de sent. & re iudic. Quando igitur sententia excommunicationis in se peccatum manifestum continet, aut est contra ius siue diuinum, aut contra ius constitutionis Papæ est nulla, non dico contra ius litigatoris, quia tunc valida est, aut saltem valida esse potest, ex glo. in cap. Et, qui appellat, §. diffinitiva, vers. item si sententia, in verbo, contra ius, 2. q. 6. & Palud. 4. dist. 18. q. 1. art. 4. Conclus. 3. qui ad hoc citat c. inter ceteras, de sent. & re iudic. & c. dilectus filius, de excess. prælat.

33. Sic etiam nulla est, quando exprimitur in sententia causa impossibilis, ex glo. in c. per tuas, in verbo, intolerabile de sent. excom. Panor. in d. c. per tuas, nu. 11, & Tabien. verbo, excom. 2. §. 10. dat Panor. exemplum, quando excommunicatur infans, quia stupranit virginem.

Similiter nulla est, quando exprimitur in sententia causa non impossibilis, sed notorie iniusta, l. ff. qua. sen. sine ap. rescind. Innoc. in c. cum Bertoldus, de re iud. Panor. in d. cap. per tuas, nu. 11. Tabien. in verbo, exco. 2. §. 10. & Palud. 4. d. 18. q. 1. art. 4. Conclus. 3. qui ait, quod debet esse in aliqua parte sententia, secus si in actis.

34. Dubium solum est inter auctores, An quando error non est expressus in sententia, sed aliunde constat notorie de iniustitia, ut puta, excommunico Titium, quia spoliavit Septonium, & notorie constat, quod iste non spoliavit, sed alius, an talis excommunicatio sit nulla? In qua re glo. in cap. per tuas, in verbo intolerabilem, de sent. excom. dubitat, & ait tutius esse dicere, quod teneat, & idem docet ibi Ioan. Andr. & Archidiacon. in cap. venerabilibus, in fine, de sentent. excom. lib. 6. ait tenere, & fauet d. cap. per tuas, & d. cap. venerabilibus, qui textus requirunt errorem patenter expressum, ad hoc, ut sententia sit nulla, secus ergo ubi non est expressus error, Hostiensis in d. cap. per tuas, quem refert & sequitur S. Anton. 3. parte tit. 24. cap. 73. Summa Astenfis, 2. part. lib. 7. tit. 8. art. 1. Marian. Socin. in cap. perpendimus, num. 194. de sentent. excommunico. Palud. 4. d. 18. questio. 1. artic. 4. Conclus. 3. secundum quos ea est conclusio, quod nisi error sit expressus, non redditur sententia nulla. Alij tamen vt Panor. in d. cap. per tuas, num. 11, dicunt, quod licet prædictorum opinio sustineri possit, ad hoc, ut excommunicatio inagis timeatur, & in maiori reuerentia habeatur, & etiam quando non constat noto-

riè de errore, & iniustitia, quando tamen constat notorie de iniustitia, tunc de rigore iuris sententia nulla erit, etiam error in sententia non sit expressus, sic Panor. in ca. cum Apostolus, num. 4. & in d. cap. per tuas, num. 11. ubi etiam citat ad hoc text. cum glossa, in Clem. Pastoralis in §. Pifana, in verbo, Non habeat, de sentent. & re iudic. & Innoc. in c. fraternitatis, de frig. & malefic. & in cap. 2. de dilat. & videtur bonus text. in cap. inter ceteras, de sent. & re iudic. & hanc sententiam tenet Cald. conf. 9. de sent. excom. Steph. Costa in c. venerabilibus, num. 45. qui citat c. 1. de offic. Vicar. & Angelica, verbo, exco. 2. §. 12. in fine, Tabien. verbo, excom. 2. §. 10. & fauet Sorus 4. d. 22. q. 4. art. 3. vers. Neque verò secunda. Rationem dat Panor. quia presumptio est, quod diligenter iudex exercuit officium suum, vt expresse vult text. in c. causam, de sent. & re iudic. & cap. in presentia, de renunciat. sed ubi constat notorie de iniustitia, cessat presumptio iustitie, quia presumptio cedit notorie, cap. veritate manifestata, distinct. 8. Nec est presumptio, quod ius in se valde æquum, approbare velit notoriam iniustitiam; & ea quæ sunt notoria, habeatur pro expressis. Facit cap. euidentia, de accusat. nam & confessio partis confitentis iniustitiam sententia, inducit retractationem, vt notat Innoc. in cap. Quia plerique, de immunit. Eccles. & fortius, ubi est notorietas: quæ sententia mihi etiam verior videtur, ob rationem allatam.

35. Eodem modo excommunicatio nulla erit, si ex causa im pertinenti feratur, ut si excommunicatur Titius, quia fortis est, aut indeuotus, aut quid simile, ex Ioan. Andr. in c. Sacro, de sent. excom. Marian. Socin. in cap. perpendimus, num. 196. de sent. excom. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. c. 13. §. 18. num. 21.

36. Hic casus præcipui sunt, in quibus excommunicatio ab homine lata, non valet, alij enim casus qui ab authoribus referuntur, ad aliquem istorum sex reuocantur, vt in iudic. & diligenter rem consideranti manifestum esse potest. Næ casus ille, quo scilicet inferior à Papa excommunicat aliquos, qui participant cum excommunicato à se, non in crimine, sed in locutione, & alijs casibus, in quibus incurritur minor excommunicatio, excommunicatio illa contra se participantem est ipso iure nulla, nisi fuerint nominati, moniti tribus vicibus, vel vna pro tribus, cum aliquorum dierum interuallo, ne cum tali excommunicato à se participant. Quem casum ponunt S. Anton. 3. part. tit. 24. c. 73. Angelica, in verbo, excommunicatio, 3. d. 17. Tabien. verbo, excom. 2. §. 10. Casu 9. Summa Astenfis, 2. part. lib. 7. tit. 8. art. 1. Pifanel. verbo, excom. 1. vers. in quibus casibus Nauar. in Manual. c. 27. num. 4. Casu 5. Hic enim casus ad sextum reducitur, cum talis sententia ipso iure nulla sit, eo, quod contra ius excommunicat, qui ita aliquem excommunicat, vt habetur in c. statumimus, in verb. Ab eo, de sent. excom. secus esset de Papa, qui potest excommunicare aliquem participantem cum excommunicato à se, si præmissa monitione, ita vt valida censetur, Dixi inferiorem à Papa excommunicantem, aliquem participantem cum excommunicato à se, inualide excommunicare, quia si iudex excommunicaret prædictos participantem cum aliquo excommunicato ab alio, puta ab Episcopo, Archiepiscopo, vel à Papa, & non à se, teneat excommunicatio, licet non essent moniti; ex Panor. in cap. Quod in dubijs, num. 3. de sent. excom. & Ioan. Andr. quem citat Angelica, Tabien. ubi supra. Nauar. in Man. cap. 17. num. 4. vnde, nullus hodie citrà Papam potest ferre hanc excommunicationem, scilicet, excommunico te cum omnibus participantibus tibi, d. cap. statumimus, sed opus est vt prius moneant.

37. Sic etiam alter Casus, quem ponunt Panor. in cap. P. & G. nu. 9. 10. & 11. de offic. del. gal. Feder. conf. 93. & 121. Summa Astenfis, 2. part. lib. 7. tit. 8. artic. 1. questio. 1. Angelica, verbo, excom. 3. §. 14. Tabiena, verbo, excom. §. 10. Casu 12. Sorus 4. distinct. 22. questione 1. artic. 2. Conclus. 4. secundo si feratur, & alij, nimirum, quando sententia generaliter profertur contra non facientes, puta restitutionem, vel non soluentes, & aliquid non facit, quia non potest, talis sententia est nulla, & Ratio est: quia nullum præceptum ad impossibile ligat,

ligat, l. Paulus, ff. quæ ſentent. ſine appell. reſcind. & limpoſſibilem, ff. de reg. iur. & in Reg. Nemo; eod. tit. libr. 6. Et vt docent Panor. mit. & Oldrad. conf. 16. & alij vbi ſuprà, & Sylueſt. verbo excom. 2. nu. 23. verſic. Duodecimū, verba ſimilia generalia debent intelligi civili modo, arg. in l. ſi cui, ff. de ſeruit. & in l. quod dicimus, & in l. ratum. ff. de ſolut. Qui caſus etiam ad ſextum reuocatur, vt ex dictis ibi conſtat.

38 *Ad eundem* etiam caſum ſextum reducitur caſus alter, quem ponunt Summa Aſtenſis, 2. par. libr. 7. tit. 8. art. 1. caſu 14. Angelica, verbo, excom. 3. §. 7. Piſanel. verbo, excom. 1. verſic. in quibus caſibus, caſ. 5. Tabiena verbo, excom. 2. §. 10. caſu 23. Vgol. de cenſur. Eccleſ. Tabul. r. c. 13. §. 18. nu. 19. poſt gloſ. in c. Quia plerique, in verbo, ſententij, de offici. Ordin. libr. 6. in capit. præſenti in verbo, ad cautelam, verſic. & addo notum caſum, de ſent. excom. libr. 6. Quando fertur excommunicatione à præſato contra ſuos ſubditos, pro eo quod ſtatim ſua Eccleſia vel Monafterij ſine loci, vel Sedis Apoſtolice Legato, vel Inquiſitoria Sede Apoſtolica delegato, & deputato, vel alij cuiusque perſona per quam ad prædictorum notitiam valeant peruenire: quæ excommunicatione, vt pote contra ius in d. capit. Quia plerique, de offici. Ordin. libr. 6. lata, eſt nulla, & ſimiliter interditi, vel ſuſpenſionis, ex Piſanella, vbi ſuprà, & Summa Confeſſ. libr. 3. tit. 13. q. 73.

39 *Similiter* Nulla erit cenſura, quando prælati excommunicant ſubditos, quos viſitant, quia nolunt eos procurare pro viſitatione niſi id quod ex Lateranenſi Concilio debetur, vt habetur in c. cum Apoſtolus, de cenſuris, & c. cum ad quorundam, de exceſſ. prælat. & ibi gloſ. & Panor. mit. quem caſum ponunt gloſ. in c. præſenti, in verbo, ad cautelam, verſic. Decimo, de ſent. excom. libr. 6. Summa Aſtenſis vbi ſuprà, caſu 10. Angel. cit. §. 5. Tabie. vbi ſuprà, & Vgol. vbi ſuprà, nu. 20. talis enim ſententia vt pote contra ius in d. capit. cum Apoſtolus, & d. c. cum ad quorundam, lata, eſt nulla. Quamuis enim Bern. & gloſ. in d. capit. eum ad quorundam, in verbo, Non teneſe, de exceſſ. prælat. velint cap. illud continere ius ſpeciale, ſcilicet priuilegiatorum ſuper hoc à Papa, ita, vt ſententia contra priuilegium Papæ lata, nulla ſit, tanquam a non ſuo iudice lata; quorum opinio ſi vera eſſet, caſus d. c. cum ad quorundam, referri poſſet ad caſum quartum a nobis poſitum vt ſic ſententia talis nulla ſit, quia lata eſſet a non iudice, & contra priuilegium eis a Papa conceſſum, arg. c. Quanto, & c. cum capella, de priuileg. Vnde, ſecundum iſtos ſententia contra alios lata teneſe, licet iniuſta eſſet. Alij tamen, vt Goſſed. in d. c. cum ad quorundam, & in Summa, de ſent. excom. ad finem, & alij quos ibidem referre & ſequitur Ioan. And. & Hoſtiel. ibi, & Panor. nu. 2. & ſicut Summa Aſtenſis, 2. parte, libr. 7. tit. 8. artic. 1. caſu 10. dicunt, quod continet ius commune, quorum opinio mihi verior videtur; & ideo caſus iſte ad caſum noſtrum ſextum reducitur, ad eod. vt talis ſententia ſit nulla, quia contra ius Pontificium lata eſt, vt conſtat.

40 *Eodem modo* ad caſum ſextum reuocatur caſus ille poſitus à gloſ. in c. præſenti, in verbo, ad cautelam, de ſent. excom. libr. 6. verſic. octauo. Summa Aſtenſis, 2. par. libr. 7. tit. 8. artic. caſu 7. S. Anton. 3. par. Sum. tit. 24. c. 73. in fine; Angelica, in verbo, excom. 3. §. 3. Tabiena in verbo, excom. 2. §. 10. caſu 21. Quando ferens excommunicationem violauit interdictionem hominis, vt declarat Greg. IX. in ea Tanta, de exceſſ. prælat. & ibi gloſ. in verbo, in ius, vbi dicit textus, quod talis ſententia iudicis poſt interdicti violationem lata in aliquem irrita & inanis eſt. Quod verum eſſe docet Angelica, niſi fuiſſet abſolutus à dicta violante, quia tunc teneſe ſententia excommunicationis ab eo lata poſt abſolutionem.

41 *Sic etiam* caſus ille, quem ponit Tab. verbo, excom. 2. §. 10. caſu 15. Quando ſcilicet prælati præcipit ſub excommunicatione, quod Sacerdos reuelat peccatum, quod ſolum ſcit in confeſſione, excommunicatione nulla eſt, vt pote, lata contra ius c. Dilectus, de exceſſ. prælat. in ius, contra omne ius eſt, vt Sacerdos ad reuelandum peccatum in ſola confeſſione notum cogi poſſit, & ideo excommu-

nicatio in Sacerdotem peccatum ſibi confeſſum non reuelantem lata nulla & irrita eſt: & reducitur caſus hic ad ſextum a nobis ſuperius poſitum.

Sicut etiam caſus ille, quem ponunt Palud. 4. d. 18. q. 1. art. 4. Concluſ. 4. & Tabiena, verbo, excom. 2. §. 10. caſu 27. ſcilicet, Quando Prælati excommunicat omnes venientes ad altare niſi ſibi, vel ſuo mandato confeſſos, ve, omnes qui non ſunt confeſſi ſibi, vel ſuo mandato, quoad confeſſos fratibus, nulla eſt ipſo iure, vt habetur in Extrau. Inter cunctas, de priuileg. Benedicti XI. vbi dicitur, *Fratres poſſunt audire confeſſiones; & poſtea, excommunicationis vero, vel alias ſententias per prælatos contra hoc, vel in eius fraudem latas denunciamus irritas, & inanes, qui caſus, vt conſtat optimè ad ſextum reduci poſſet.*

42 *Alij caſus* omnes ad prædictos etiam reduci poſſunt, in quibus omnibus, & alijs, quibuscunque hoc aduertendum eſt ex Palud. 4. d. 18. q. 1. art. 3. Concluſ. 4. Gabr. 4. d. 18. q. 2. artic. 2. Concl. 8. Soto, 4. d. 21. q. 1. art. 3. Martino Ledef. 2. 4. q. 23. art. 4. Angelica, verb. excom. 3. §. 19. Marian. Socin. in c. Sacris, nu. 1. de ſent. excom. Nauar. in Man. c. 27. nu. 3. in fine, Couar. in calma mater, t. par. §. 7. nu. 5. verſic. Decimo tertio, & nu. 7. & verſic. ceterum vbi ſententia, de ſent. excom. libr. 6. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. c. cap. 13. §. 18. in princip. & alijs, Quotieſcūque excommunicationis ſententia eſt nulla, non eſt timenda nec quoad Deum; nec quoad Eccleſiam; nec quoad Deum, quia nulla culpa; Nec quoad Eccleſiam, quia ſecundum veritatem, nullam poenam iuris incurrit, qui ſententiam, quæ nulla eſt, non cuſtodit; cum enim ipſo iure nulla ſit, idem eſt ac ſi non eſſet lata vnde Hoſt. in Sum. libr. 3. tit. de ſent. excom. §. Quis ſit eius effectus, verſic. Hæc vera ſunt, ait, ſi ſententia nulla ſit ipſo iure nec timenda eſt nec tenenda, vnde talis, nec ſe pro excommunicato gerere tenetur, vitando communionem Sacramentorum, & hominum, nec vſu ſpiritualium priuatur; quoniam quod non eſt timere non oportet; nec præſtat impedimentum, quod de iure non forſit effectū arg. c. Non præſtat, de Reg. iur. libr. 6. Nec celebrando peccat, aut vllam poenam iuris incurrit; Non enim peccat, cui legem non offendet, arg. c. Qui peccat, 23. q. 4. Neque vllam irregularitatis poenam, aut aliam iuris cenſuram celebrando incurrit ſecundum ea quæ latius tradunt gloſ. in d. ad præſentiam in verbo, contra appellationem, de appell. & ibi Innoc. & glo. in c. ſoles, in verbo, in officijs, de ſent. excom. libr. 6. Dec. in d. c. ad præſentiam, Couar. in calma mater, t. 1. §. 7. nu. 7. verſic. ceterum vbi ſententia, de ſent. excom. libr. 6. vbi citat etiam Philip. Probom, & Francum, in c. de appell. & in c. 1. §. vlt. de foro competi. 1. 6. & idem docet Nauar. in c. cum contingat, remedio, 2. num. 8. §. 5. &

43 *Qui omnes* docent excommunicatum poſt appellationem illegitimam & nullam, non eſſe irregularem, ſi ante abſolutionem conſtitus, & exſtitans appellationem validam fuiſſe celebrauerit bona fide licet poſtea pronuntiatum fuiſſet appellationem nullam eſſe, nec ſuſpenſiſſe iurisdictionem iudicis a quo fuit appellatum; ſed quod verum eſt, non ſolum vbi excommunicatione eſt nulla propter appellationem; ſed etiam ob aliquam aliam rationem ex dictis, talis enim celebrando nec peccat, nec vllam iuris poenam incurrit. Et quod de excommunicatione diximus, de alijs et cenſuris intelligendum eſt; quoties enim cenſura eſt nulla, nec coram Deo, nec apud homines ligat nec timenda eſt; Quod intelligo verum, quando non eſt conſtat de nullitate ſententia, & quando ceſſat ſcandalum; Quando, n. eſſet ſcandalum, eo quod alij non ſciunt ſententiam non eſſe nullam, ſed putarent illum eſſe excommunicatum; tunc abſtinere debet à communionem Sacramentorum, & aliorum fidelium, quamuis ipſe certo ſciat ſententiam eſſe nullam. Vnde, ſi aliquis publice excommunicatur, & denunciat nulliter, quamuis in occulto poſſet eam non ſeruari; in publico tamen eam ſeruare debet, quouſque ſcandalum rationabiliter ſedauerit; & ex aduerſo publicè ſufficiet excommunicatus nulliter, eaſum propter quæ ſententia ſit ipſo iure nulla; Quo facto non parit ſententia; Si, n. tunc quis ſcandalizatur, non eſt ſcandalum publicum, ſed Phariſæorum, ſecundum regulam Chriſti Matth. 44. 15. contemnendum; Quibus addendum eſt ex Palud. 4. d. 18. q. 1. art. 3. Concluſ. 4. d. 18. q. 2. artic. 2. Concl. 8. Soto, 4. d. 21. q. 1. art. 3. Martino Ledef. 2. 4. q. 23. art. 4. Angelica, verb. excom. 3. §. 19. Marian. Socin. in c. Sacris, nu. 1. de ſent. excom. Nauar. in Man. c. 27. nu. 3. in fine, Couar. in calma mater, t. par. §. 7. nu. 5. verſic. Decimo tertio, & nu. 7. & verſic. ceterum vbi ſententia, de ſent. excom. libr. 6. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. c. cap. 13. §. 18. in princip. & alijs, Quotieſcūque excommunicationis ſententia eſt nulla, non eſt timenda nec quoad Deum; nec quoad Eccleſiam; nec quoad Deum, quia nulla culpa; Nec quoad Eccleſiam, quia ſecundum veritatem, nullam poenam iuris incurrit, qui ſententiam, quæ nulla eſt, non cuſtodit; cum enim ipſo iure nulla ſit, idem eſt ac ſi non eſſet lata vnde Hoſt. in Sum. libr. 3. tit. de ſent. excom. §. Quis ſit eius effectus, verſic. Hæc vera ſunt, ait, ſi ſententia nulla ſit ipſo iure nec timenda eſt nec tenenda, vnde talis, nec ſe pro excommunicato gerere tenetur, vitando communionem Sacramentorum, & hominum, nec vſu ſpiritualium priuatur; quoniam quod non eſt timere non oportet; nec præſtat impedimentum, quod de iure non forſit effectū arg. c. Non præſtat, de Reg. iur. libr. 6. Nec celebrando peccat, aut vllam poenam iuris incurrit; Non enim peccat, cui legem non offendet, arg. c. Qui peccat, 23. q. 4. Neque vllam irregularitatis poenam, aut aliam iuris cenſuram celebrando incurrit ſecundum ea quæ latius tradunt gloſ. in d. ad præſentiam in verbo, contra appellationem, de appell. & ibi Innoc. & glo. in c. ſoles, in verbo, in officijs, de ſent. excom. libr. 6. Dec. in d. c. ad præſentiam, Couar. in calma mater, t. 1. §. 7. nu. 7. verſic. ceterum vbi ſententia, de ſent. excom. libr. 6. vbi citat etiam Philip. Probom, & Francum, in c. de appell. & in c. 1. §. vlt. de foro competi. 1. 6. & idem docet Nauar. in c. cum contingat, remedio, 2. num. 8. §. 5. &

dist. 18. q. 1. art. 3. concl. 2. Gabr. 4. d. 18. q. 2. ar. 2. conclus. 8. in fine S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 73. in fine. Couar. in calma mater. 1. par. §. 7. nu. 7. ver. ceterum ubi sententia. de sent. excom. lib. 6. quod etiam antequam sedatum fuerit scandalum, non teneatur sententiam nulliter latam in occulto observare, neque etiam in publico coram eis, quibus nota est nullitas sententiae. Et quamvis peccaret mortaliter, qui coram ignorantibus nullitatem sententiae celebraret, aut diuinis se immisceret, non tamen in hoc casu celebrando irregularis esset, cum irregularitas non ratione scandali, sed excommunicationis inflata sit, unde cum hic vere excommunicatus non sit, etiam si cum scandalo celebraverit, irregularitatis tamen poenam non incurrit, ut praefati auctores testantur, neque in excommunicatione utroque foro nulla, necessaria est absolutio ad cautelam, ut docet Henricus lib. decimo tertio, de excommunicat. cap. 15. §. quarto.

De excommunicatione iniusta, & quem effectum habeat. Cap. XVII.

S Y M M A R I U M.

- 1 Excommunicatio tribus modis iniusta esse potest, ex animo, ex ordine, & ex causa.
- 2 Iniusta ex animo, quando censetur.
- 3 Iniusta ex ordine, quam dici debeat.
- 4 Iniusta ex causa, quemam dicendam sit.
- 5 Excommunicatio iniusta ex animo, valida est.
- 6 Iniusta sententia ex defectu ordinis iuris in ea ferenda, an semper valida sit.
- 7 Iniusta sententia ex parte causae, an valida sit, vario afferuntur opinionibus Iuristarum, & Theologorum.
- 8 Theologi sententiam omnem per se iniustam, etiam nullam esse dicunt.
- 9 Carcere detentus iniuste fugere potest, nec sententia iniusta iudicis parere tenetur.
- 10 Sententia iniusta nec apud Deum, nec apud Ecclesiam, cui quam nocere debet.
- 11 Unam uxorem prius occulte ducens, & postea aliam publice, cui cohabitare tenetur.
- 12 Excommunicatio iniusta in foro interiori ad culpam non obligat, & quamvis ratio sit.
- 13 Excommunicatus iniuste, qui tamen vere est innocens a parte rei excommunicatus non est, nec generalibus Ecclesiae suffragiis priuatur.
- 14 Excommunicatio, dubia existente causa, ob quam fertur ligat, cum in dubio praesumendum sit pro sententia iudicis.
- 15 Reus consilio suorum advocatorum, contra iudicis sententiam adhaerere non debet.
- 16 Iniuste excommunicatus, & innocens, sed tamen secundum allegata & probata, nocens reus, ad scandalum vitandum, sententiam in publico servare debet.
- 17 Iniuste excommunicatus, sed secundum allegata, & probata nocens reus, celebrando in occulto, & sine scandalo, nec peccat, nec ullam iuris poenam incurrit.
- 18 Iniuste excommunicatus evitato scandalo diuinis inter esse potest.
- 19 Iniuste excommunicatus, quid facere tenetur.
- 20 Iniuste excommunicatus non prius iuris remedijs peccat.
- 21 Iniuste excommunicatus, quare prius absolutionem peccare debeat, quam audiat.
- 22 Iniuste excommunicatus, postquam usus est iuris remedijs, & non invenit remedium, celebrare, & cum alijs publice communicare potest.

23 Canonistarum fundamenta, & rationes contra Theologos allata, solvuntur.

24 S. Gregorij dictum de iniusta sententia explicatur.

1 **P**ost expositionem excommunicationis nulla restat, ut de excoicatione iniusta, eiusque in ligando vi & efficacia, differamus: In qua explicanda, quid auctores senserint, & quibus in rebus consentiant, ac inter se discrepent, paucis ostendemus. Ut autem haec materia distincte explicari possit, ante omnia praenotare oportet, Excoicationis sententiam tribus modis iniustam dici posse, ut colligi poterit, ex glo. in Summa, 1. q. 3. in verbo, sed ponatur, & in cap. facto, in verbo, iusta, de sent. excom. & latius traditur in ca. Episcopus, §. si ergo, 1. q. 3. S. Thom. in addit. 3. p. q. 21. art. 4. Alexand. de Ales. 4. par. q. 22. me. 2. art. 1. Rich. 4. d. 18. art. 3. q. 5. Dur. 4. d. 18. q. 4. nu. 6. Ioan. Bachon. 4. d. 18. q. 1. art. 3. & q. 2. art. 1. & 2. Palud. 4. d. 18. q. 1. art. 3. Concl. 1. Gabr. 4. d. 18. q. 2. art. 2. Concl. 8. Hostiens. lib. 5. Summa, tit. de sent. excom. n. 11. ver. Hi sunt effectus. Summa Astenf. 2. par. lib. 7. tit. 8. ar. 2. Ioan. Calderin. in repet. in ca. excom. munito, nu. 15. de rescrip. Panor. ibid. nu. 10. S. Anton. 3. par. tit. 24. c. 73. Marian. Socin. sen. in e. perpendimus, num. 72. de sent. excom. Tabiena, verbo, excom. 2. §. 16. Mart. Ledesm. 2. 4. q. 23. art. 4. Sot. 4. d. 22. q. 1. art. 3. Couar. in calma mater, 1. par. §. 7. num. 5. Henricus, li. 13. de excom. c. 15. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 13. §. 3. nu. 3. Qui omnes docent, ex animo, ex ordine, & ex causa, sententiam excommunicationis iniustam esse posse.

2 **Ex animo** dicitur iniusta excommunicationis sententia, quando etsi causa exprimat vera & rationalis, ab eo tamen qui excommunicat, non ad correctionem, nec ex zelo iustitiae, sed indignationis, invidia, vel odij fortiter promulgatur, arg. c. illa, 1. q. 3. & c. c. medicinalis, de sen. excom. lib. 6. Unde tutum consilium est, quod si quis effectus datur non per se, sed per alium, qui charitative moveatur, sententiam promulget, vel si per se velit hoc facere, ad minus hoc non faciat; dum moveatur, sed permittat motum forte cholericum aliquantulum residere, ut Hostiensis; Astenf. & S. Anton. ubi supra, movent, & colligitur ex c. illa, & c. ira, & c. cum apud, & c. summo pete, 1. q. 3.

3 **Ex ordine** vero dicitur sententia iniusta, quando etsi causa vera, & rationalis praetendatur, & proferens charitate moveatur, non tamen praecessit monitio competens seu canonica, vel non fuit facta coram personis idoneis, per quas probari possit, si oportuerit, c. facto, c. ratatum, de sen. excom. li. 6. admonitionem vero competentem intelligas ad arbitrium iudicis, siue trinam, siue unam pro omnibus maxime in notorijs, arg. c. de illicita, 2. q. 3. & hodie dari debent competentia intervalla aliquorum dierum inter monitionem, & monitionem; quod verum est, nisi facta necessitas ea intervalla aliter sua ferit moderanda, c. constitutionem, de sent. excom. lib. 6. facti autem nec essitas dicitur, si dilatio periculosa, & aliquod malum fieret si competentia intervalla iudex concederet, & quia forte ad arma iretur, & aliqua res forte destrueretur, quibus incommodis iudex obviare tenetur, ex glo. in d. c. constitutionem, in verbo, necessitas, & facit L. aequissimum, ff. de usufruct. Aliquando enim nec locus, nec tempus patitur plenius deliberare, ff. de excec. act. l. 1. & tradit latius Summa Astenf. ubi sup. Immo, etiam hodie talis ordo traditur, ut sententia in scriptis feratur, & ibi exprimat causa, & exco. municans exemplum huius scripturae infra mensem excommunicato tradere teneatur, si super hoc fuerit requisitus, c. cum medicinalis, de sent. excom. lib. 6.

4 **Ex causa** denique sententia excommunicationis iniusta dicitur, vel, quia nulla praetenditur in sententia: vel si praetenditur, tamen non est vera, vel quia etiam si vera sit, non tamen est sufficiens & rationalis, & manifeste coram eo probata, arg. c. facto, de sent. excom. & ibi glo. in verbo, rationalis, & facit c. Nemo, 2. q. 1. & cap. ut deabus, de appellat. & haec dicitur iniusta ex parte exco. municantis, & exco. municantis, vel si sit debita & iusta ex parte exco. municantis, potest tamen esse iniusta, & indebita ex parte exco. municati, ut cum quis pro falso crimine in iudicio probato excommunicatur, quia scilicet exco. municatus